

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО
ГОСПОДАРСТВА**

Кафедра лісівництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ ЛіСПГ
проф. Роман ВАСИЛИШИН

«19» 05 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри лісівництва

Протокол № 7 від 15.05.2023 р.

Завідувач кафедри, доц.

Наталія ПУЗРІНА

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Лісове господарство»

Гарант ОП

Наталія ПУЗРІНА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗООГЕОГРАФІЧНЕ ТА МИСЛИВСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ РАЙОНУВАННЯ

спеціальність 205 «Лісове господарство»

освітня програма «Лісове господарство»

Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства

Розробник: доцент, канд. с.-г. наук, Білоус В.М.

Київ-2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Зоогеографічне та мисливськогосподарське районування

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	205 «Лісове господарство»	
Освітня програма	Лісове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	
Семестр	8	
Лекційні заняття	13 год	
Практичні заняття	26 год	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	81 год	
Навчальна практика	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є засвоєння студентами теоретичних і практичних знань про місце досліджуваної науки в системі природничонаукових дисциплін; про роль біологічного різноманіття як провідного чинника стійкості живих систем і біосфери в цілому; про сучасні теорії в області зоогеографії; про механізми формування ареалів і фаун; про принципи фауністичного районування суші та океану.

Завданням дисципліни є оволодіння студентами теоретичних положень та практичних навичок з:

зоогеографічних особливостей і відмінностей континентів і островів;

опису ареалів тварин;

застосування зоогеографічних для управління популяціями диких тварин, акліматизації та реакліматизації, створення живих зооколекцій.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК)

здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі лісового та мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає

проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК)

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища..

фахові (спеціальні) компетентності (СК)

СК 8. Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді.

СК 12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства.

ПРН 5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН 7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

ПРН 8. Проектувати та організовувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог.

ПРН 11. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
л			п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.		
Змістовий модуль 1. Загальна зоогеографія														
Тема 1. Вступ. Історія зоогеографії.	1-2	19	2	4			13							
Тема 2. Поняття про ареал. Типи ареалів. Фауна і населення тварин.	3-4	19	2	4			13							
Тема 3. Принципи зоогеографічного районування	5-6	19	2	4			13							
Разом за змістовим модулем 1		57	6	12	-	-	39							
Змістовий модуль 2. Історичний та екологічний підходи до зоогеографічного поділу.														
Тема 4. Царства і області. Арктогея, Палеогея, Неогея, Нотогея.	7-8	20	2	4			14							
Тема 5. Зональні типи біомів суші.	9-10	20	2	4			14							
Тема 6. Зоомисливське та мисливськогосподарське районування України	11-13	23	3	6			14							
Разом за змістовим модулем 2		63	7	14	-	-	42							
Усього годин		120	13	26	-	-	81							

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття зоогеографії.	2
2	Ареал. Фауна, структура.	2
3	Принципи зоогеографічного районування.	2
4	Фауна зоогеографічних областей. Голарктична обл.	3

	Ефіопська обл.	
5	Фауна зоогеографічних областей. Індो-Малайська обл. Неотропічна обл. Австралійська обл.	3
6	Тропічні вологі вічнозелені ліси. Тропічні листопадні ліси, рідколісся, чагарники.	2
7	Субтропічні жорстколистяні ліси та чагарники.	2
8	Пустелі. Степи і прерії.	2
9	Широколистяні ліси помірного поясу. Бореальні хвойні ліси. Тундри.	2
10	Біоми гір. Болота.	2
11	Зоогеографічне та мисливськогосподарське районування України.	4

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Історія зоогеографії.	13
2	Поняття про ареал. Типи ареалів. Фауна і населення тварин.	13
3	Принципи зоогеографічного районування	13
4	Царства і області. Арктогея, Палеогея, Неогея, Нотогея.	14
5	Зональні типи біомів суші.	14
6	Зоомисливське та мисливськогосподарське районування України	14
Всього:		81

6. Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Характеристика зоогеографічної області Голарктичної-Палеарктики.
2. Характеристика зоогеографічної області Голарктичної-Неарктики.
3. Характеристика Ефіопської зоогеографічної області.
4. Характеристика Індо-Малайської зоогеографічної області.
5. Характеристика Неотропічної зоогеографічної області.
6. Характеристика Австралійської зоогеографічної області.
7. Домінуючі таксони тварин.
8. Історія формування фауни.
9. Ендеміки різного рівня і автохтонні елементи фауни.
10. Алохтонні елементи фауни.
11. Антропогенний вплив на фауну області.
12. Біологічний вид, його критерії.
13. Видоутворення аллопатричне (географічне) і симпатричне (екологічне),

механізми.

14. Ареал. Фактори, які впливають на величину ареалу (вагільність, еврибіонти, стенобіонти).

15. Розподіл видів всередині ареалу: континуальне (космополіти), діз'юкактивне.

Причини утворення розірваних ареалів.

16. Форми ареалу.

17. Центри походження видів (теорія М. І. Вавілова) і центри таксономічної різноманітності.

18. Вікаріат (систематичний, екологічний), конвергенція.

19. Характеристика зонального біому суші - тропічні вологі вічнозелені ліси

20. Характеристика зонального біому суші - тропічні листопадні ліси, рідколіся, чагарники.

21. Характеристика зонального біому суші - субтропічні жостколистяні ліси і чагарники.

22. Характеристика зонального біому суші - савани.

23. Характеристика зонального біому суші - тундри.

24. Характеристика зонального біому суші - бореальні хвойні ліси.

25. Характеристика зонального біому суші - широколистяні ліси помірного поясу.

26. Характеристика зонального біому суші - степи і прерії.

27. Характеристика зонального біому суші – гори.

28. Характеристика зонального біому суші - болота.

29. Характеристика зонального біому суші - мангри і коралові рифи.

30. Характеристика зонального біому суші - узбережжя.

31. Географічне поширення, зональність.

32. Кліматичні умови. Ґрунти.

33. Флористичний склад: основні види (домінанти і едифікатори), розвиток ярусності, адаптації.

34. Фауністичний склад: автохтонні види, види-мігранти, види-космополіти, адаптації.

35. Історія формування біому, його розвиток, антропоічний вплив.

36. Навести основні риси фауни різних зоогеографічних областей.

37. Навести основні риси фауни різних зональних біомів.

7. Методи навчання

Метод навчання – взаємопов'язана діяльність викладача та учнів, спрямована на засвоєння учнями системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток

Виділяють три групи методів навчання: словесні, наочні, практичні.

Словесні методи навчання:

– лекція – це метод навчання, який передбачає розкриття у словесній формі сутності явищ, наукових понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку, об'єднані загальною темою. Лекція використовується, як правило, в старших класах і вищих навчальних закладах. Окрім навчальних (академічних) лекцій є публічні. До кожного з видів названих лекцій висуваються певні вимоги щодо їх підготовки і проведення.

Чільне місце в групі словесних методів посідає метод роботи з книгою. Належність його до цієї групи дещо умовна. Учні мають усвідомлювати, що основним джерелом отримання наукової інформації є книга. Тому так важливо навчити учнів методам і прийомам самостійної роботи з нею: читання, переказ, виписування, складання плану, таблиць, схем та ін.

Наочні методи передбачають, передусім, використання демонстрації та ілюстрації.

- демонстрація – це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їхньому натуральному вигляді, в динаміці.
- ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (фотографії, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Практичні методи навчання спрямовані на досягнення завершального етапу процесу пізнання. Вони сприяють формуванню умінь і навичок, логічному завершенню ланки пізнавального процесу стосовно конкретного розділу, теми.

- лабораторна робота передбачає організацію навчальної роботи з використанням спеціального обладнання та за визначеною технологією для отримання нових знань або перевірки певних наукових гіпотез на рівні досліджень.

8. Форми контролю

- поточний (опитування, тестування);
- рубіжний (контрольна робота, реферат, модулі);
- підсумковий (іспит письмовий, тестування).

Розподіл балів, які отримують студенти

Термін навчання, тижні	Номер змістовного модуля	Навчальне навантаження, годин	Кредити и ECTS	Рейтингова оцінка змістового модуля, бали	
				мінімальна	максимальна
1-3	1	46	1,0	60	100
3-4	2	43	1,0	60	100
4-5	3	57	2,0	60	100
Всього	3	144	4,0	42	70

Примітки. 1. Рейтинг студента з навчальної роботи **R** нр стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$0,7 \cdot (R^{(1)}_{зм} \cdot K^{(1)}_{зм} + \dots + R^{(n)}_{зм} \cdot K^{(n)}_{зм})$$

$$R_{нр} = \frac{\dots}{K_{дис}} + R_{др} - R_{штр},$$

де $R^{(1)}_{зм}, \dots, R^{(n)}_{зм}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{зм}, \dots, K^{(n)}_{зм}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K^{(1)}_{зм} + \dots + K^{(n)}_{зм}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{др}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{штр}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{зм} = \dots = K^{(n)}_{зм}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$0,7 \cdot (R^{(1)}_{зм} + \dots + R^{(n)}_{зм})$$

$$R_{\text{НР}} = \frac{\dots}{n} + R_{\text{др}} - R_{\text{штр}}$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{\text{др}}$ додається до $R_{\text{НР}}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{\text{штр}}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{\text{НР}}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням **підготовка і захист курсового проекту (роботи)** оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	Екзаменів	Заліків
90 – 100	Відмінно	Зараховано
74 – 89	Добре	
60 – 73	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Зоогеографічне та мисливськогосподарське районування. Робоча програма та методичні поради для студентів ОС «Магістр» зі спеціальності 205 «Лісове господарство». Житомир: „Полісся”, 2016. 21 .

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Біологія: фауністичне районування землі. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/biolog/26439/>
2. Всеукраїнська газета “Полювання та риболовля” URL: <https://hunt-fish.com.ua/>.
3. Закон України про мисливське господарство та полювання URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>.
4. Закон України про тваринний світ. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>.
5. Зоогеографія. Енциклопедія сучасної України URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=17064.
6. Кістяківський О. Б., Корнеєв О. П. Посібник з зоогеографії. Вид. 2-е. К.: Радянська школа, 1968. 132 с.
7. Кукурудза С. І. Біогеографія: підручн. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 504 с.
8. Марисова І. В. Біогеографія. Регіональний аспект: навч. пос. 2 вид., перероб. і доп. Суми: Університ. Книга, 2005. 128 с.
9. Решетило О. Зоогеографія: навч. посіб.: Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 232 с.
10. Сайт Українського товариства мисливців та рибалок (УТМР). URL: https://www.uoor.com.ua/ukr/about_organization/news.

11. Сологор К. А., Омельковець Я. А. Основи зоогеографії. К.: ВЦ «Академія», 2013. 224 с.
12. Теріологічна школа: теріологічні видання URL: <http://www.terioshkola.org.ua/ua/library.htm>.
13. Червона книга України. Тваринний світ. URL: <https://redbook-ua.org/>.